

جزیره‌ی شادی

نویسنده: ماریت تورن کویست

مترجم: محمدهادی محمدی

ناشر: کتاب‌های تاک / موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان

گروه سنی: هفت سال به بالا

درباره‌ی کتاب

«جزیره‌ی شادی» داستان دخترک بلم‌سواری است که بر روی دریا به دنبال یافتن جزیره‌ی شادی است. او جزیره‌های بسیاری را در سر راه‌اش می‌بیند که ساکنان‌اش ادعا دارند آن‌جا همان جزیره‌ی شادی است اما دخترک شادی را در هیچ‌یک از آن‌ها نمی‌یابد. او در این سفر کسان زیادی را می‌بیند و نشانی جزیره‌ی شادی را از آن‌ها می‌گیرد، پاسخ‌ها را می‌شنود، فکر می‌کند و سرانجام دست به انتخاب می‌زند.

او از کنار جزیره‌های همیشه جشن، تندرستی و نیرومندی و ... می‌گذرد و از همه‌ی جزیره‌ها صدای‌اش می‌زنند که نام جزیره‌ی ما شادی است اما دخترک دودل است و نمی‌تواند جایی را برگزیند. پس از زمان بسیاری که در دریا می‌راند به آخرین جزیره‌ای می‌رسد که روی خط افق وجود دارد. جزیره‌ای که هیچ چیز ندارد و می‌تواند همه چیز را در آن از نو بیافریند. این همان شادی و خوش‌بختی‌ای است که او در جست‌وجوی‌اش بود.

داستان «جزیره‌ی شادی» روایت زندگی است. روایت جستن، یافتن و برگزیدن. این کتاب با متنی فلسفی و شاعرانه، شکوه شادی را در اندیشه‌ورزی و جست‌وجوگری می‌یابد و مخاطب را با پرسش‌هایی درباره‌ی فلسفه‌ی زندگی، آزادی و مرگ درگیر می‌کند.

«جزیره‌ی شادی» را همچنین می‌توان اثری در ستایش فردیت و احترام به خواسته‌ی شخصی انسان به شمار آورد؛ آن‌چنان که نویسنده در ابتدای کتاب به آن اشاره می‌کند شادی‌ای که او در این داستان در پی آن است تجربه‌ای است فردی و منحصر به فرد.

شادی یک ارزش است

شادی یک ارزش است؛ یکی از ارزش‌های زندگی. بدون شادی، هیچ موفقیتی دل‌چسب نخواهد بود و زندگی کسالت‌بار، یک‌نواخت و بدون انگیزه می‌شود. شادی همچنین، از ابتدایی‌ترین و اساسی‌ترین حقوق انسانی است و شاد بودن و شادی کردن مهارتی است که از کودکی باید آموخت زیرا:

- شادی موجب آرامش روحی روانی کودک می‌شود.
 - شادی توان‌مندی کودک را بالا می‌برد و از او انسانی یادگیرنده، هدف‌مند و مسئولیت‌پذیر می‌سازد.
 - شادی به همراه خود آگاهی و بالندگی می‌آورد.
 - جست‌وجو برای شادی و خوشی، به خوش‌بینی می‌انجامد.
 - ایجاد موقعیت‌های شادی‌بخش، اعتماد به نفس کودک را بالا می‌برد.
- شادی یک احساس درونی و به معنای احساس رضایت از زندگی است که با حس عمومی جامعه پیوندی انکارناپذیر دارد. جامعه‌ای افسرده نمی‌تواند انسان‌هایی شاد پرورش دهد و از سویی، احساس شادی وقتی با شادی دیگری گره بخورد معنای زندگی را عمیق‌تر و پرمعنا تر خواهد کرد. با این رویکرد می‌توان شادی را در چارچوب مفاهیم زیر تعریف کرد:

شادی یعنی

- لذت بردن از لحظه‌لحظه‌ی زندگی.
- توانایی دوست داشتن خود و دیگری.
- داشتن آرزوهای خوب برای خود و دیگری.
- سهیم شدن داشته‌های مان با دیگران.
- داشتن لحظه‌های خوب با خود و دیگران.
- سهیم شدن با دیگران در همه‌ی تجربه‌های خوب زندگی.

اما پرسش اساسی این است که چگونه می‌توان شادی را برای کودک به ارمغان آورد و به او کمک کرد تا شادی را در زندگی جست‌وجو کند و زندگی را دیگرگون بباید؟ کتاب‌خوانی از جمله فعالیت‌هایی است که موقعیت مناسبی برای خلق شادی ایجاد می‌کند؛ پس در نشست‌های بلندخوانی به کودکان کمک کنیم که احساس شادی

را بشناسند و شادی خود را در موقعیت‌های گوناگون بروز دهند. خودشناسی، درک احساس‌ها و تقویت همدلی در درونی شدن احساس شادی و ایجاد سرخوشی اهمیت زیادی دارد. اگر باور داریم که شادی جهان در گرو شادی کودکان است پس به آن‌ها کمک کنیم که شاد باشند و دیگران را نیز شاد کنند.

چگونه کتاب را با کودکان سهیم شویم؟

کتاب باکیفیت کتابی است که لایه‌های گوناگونی برای کشف کردن دارد. از این‌رو یک کتاب باکیفیت را می‌توان بارها برای کودکان بلندخوانی و هر بار بر یک جنبه یا هدف تمرکز کرد. فعالیت‌ها و گفت‌وگوهایی که در این دستنامه آمده است، پیشنهادهایی برای بلندخوانی و سهیم شدن این کتاب با کودکان است. بدیهی است انجام همه‌ی فعالیت‌ها در یک نشست امکان‌پذیر نیست. مربی- بلندخوان می‌تواند هربار کتاب را با یک رویکرد و با تمرکز بر هدف مشخصی بخواند و فعالیت مرتبط با آن را انتخاب و اجرا کند.

پیشنهاد فعالیت برای درک مفهوم شادی

۱. با کودکان درباره‌ی شادی گفت‌وگو کنید. از آن‌ها بپرسید چند نوع شادی می‌شناسند؟ شادی و رضایت فردی، و شادی در پیوند با دیگران را برای کودکان تعریف و تعاریف خود را با ذکر مثال عینی کنید.

۲. از کودکان بپرسید:

- چه چیزی آن‌ها را شاد می‌کند؟
- از دیدن چه کسی (چه چیزی) شاد می‌شوند؟ چرا؟
- با انجام چه کاری شاد می‌شوند؟ چرا؟
- شادی خود را چگونه بروز می‌دهند؟
- آیا شادی فقط خندیدن است؟
- چگونه می‌توانند دوستان یا خواهر (برادر) یا والدین‌شان را شاد کنند؟
- ...

۳. بازی و موسیقی گزینه‌های مناسبی برای بروز شادی کودکان‌اند. پیش از بلندخوانی و در ابتدای هر نشست ترانه‌ای شاد بخوانید. با هم‌آوایی ترانه،

فضایی شاد و سرشار از خوشی ایجاد خواهد شد. به یاد داشته باشیم که بازی‌های کودکان اگر با موسیقی همراه باشد هیجان و جنب‌وجوش بیشتری ایجاد می‌شود و شادی آن‌ها را دوچندان خواهد کرد.

۴. از کودکان بخواهید که هرکدام لطیفه یا خاطره‌ای خنده‌دار را تعریف کنند. به کودکان اجازه دهید به آنچه می‌شنوند با صدای بلند بخندند.

۵. از کودکان بخواهید که با اجرای نمایش، نقش یک کودک شاد را بازی کنند.

۶. یک موسیقی شاد انتخاب کنید، کاغذ و مدادشمعی در اختیار کودکان قرار دهید و به همراه هم به نوای موسیقی گوش کنید؛ سپس از کودکان بخواهید آنچه را که می‌شنوند روی کاغذ با مداد شمعی خط‌های رنگی بکشند.

۷. وسایل ساخت یک کاردستی را در اختیار کودکان قرار دهید و از آن‌ها بخواهید که برای خود یک نشانه‌ی شادی درست کنند. این نشانه می‌تواند هر چیزی باشد. چیزی که کودک با دیدن آن احساس شادی کند.

۸. با کودکان به صورت گروهی پوستر شادی بسازید. برای تهیه‌ی پوستر طرحی از پیش آماده شده را داشته باشید و هر بخش از کار را به یکی از کودکان بسپارید.

۹. مناسبت‌های ملی، جشن‌ها و عیدها بهانه‌های خوبی برای شادی کردن است. از هر فرصتی برای جشن گرفتن استفاده کنید، برای برگزاری جشن و تدارک آن از کودکان کمک بگیرید و به صورت جمعی جشن بگیرید.

فعالیت‌های پیشنهادی برای کتاب «جزیره‌ی شادی»

پیش از بلندخوانی

آشنایی با واژه‌ی جزیره:

ابتدا بهتر است برای کودکانی که نمی‌دانند جزیره چه‌گونه جایی است درباره‌ی آن توضیح بدهیم. برای این کار:

۱. برای کودکان با گروه سنی پایین‌تر تصویر یک جزیره را روی تابلوی کلاس

نقاشی کنید و با زبان ساده برای شان توضیح دهید که جزیره یک خشکی است که گردگردش را آب فرا گرفته باشد. از کودکان بپرسید به نظر آن‌ها در این جزیره چه چیزهایی می‌تواند وجود داشته باشد. هرچه را کودکان می‌گویند در این جزیره نقاشی کنید.

۲. برای کودکان با گروه سنی بالاتر مدخل جزیره را، از یک دانش‌نامه یا فرهنگ‌نامه، انتخاب کنید و برای کودکان بخوانید. یک نقشه‌ی جهان یا کره‌ی جغرافیایی را در اختیار کودکان بگذارید و از آن‌ها بخواهید، با همکاری هم، جزیره‌ها یا کشورهای مجمع‌الجزایر (مجموعه‌ای از جزیره‌ها) را روی کره‌ی زمین پیدا کنند (مانند ژاپن و فیلیپین). در این فعالیت کودکان کار با دانش‌نامه را تمرین می‌کنند و جزیره‌ها، کشورها، قاره‌ها و اقیانوس‌ها و ... را در کره‌ی زمین مکان‌یابی می‌کنند.

آشنایی با واژه‌ی شادی:

پیش از آغاز نشست، واژه‌های هم‌معنا با شادی را روی برگه‌های کوچکی بنویسید و درون سبدي بریزید. از کودکان بخواهید هریک برگه‌ای را از داخل سبد بردارند، آن را بلند بخوانند و معنی کنند. واژه‌هایی چون: شادمانی، خوشحالی، سرخوشی، خوشبختی، خشنودی و ...

سپس از کودکان بپرسید چه چیزهایی باعث می‌شود که ما احساس شادی و خشنودی داشته باشیم؟

در ادامه با کودکان دایره‌ای تشکیل دهید. به کودکان بگویید به یک موقعیت شاد فکر کنند. سپس از آن‌ها بخواهید با زبان بدن (حرکات بدن و حالت چهره)، شادی خود را نشان دهند.

گفت‌وگو:

می‌توان پیش از آغاز بلندخوانی پرسش‌های زیر را با کودکان در میان گذاشت:

- به نظر شما جزیره‌ی شادی چگونه جایی است؟
- چه چیزهایی ممکن است در جزیره‌ی شادی وجود داشته باشد؟
- در جزیره‌ی شادی چه کارهایی می‌توان انجام داد؟

هنگام بلندخوانی

تصاویر در کتاب «جزیره‌ی شادی» حرف‌های زیادی دارند. هنگام بلندخوانی به کودکان اجازه دهید تصویرها را خوب ببینند. درباره‌ی جزئیات تصویرهای کتاب – آدم‌ها، جانوران، رنگ‌ها اتفاق‌ها و... – با کودکان گفت‌وگو و آن‌ها را به سخن گفتن و اظهارنظر درباره‌ی جنبه‌های نانوشته‌ی کتاب تشویق کنید. طرح پرسش‌هایی مانند نمونه‌های زیر می‌تواند تسهیل‌کننده‌ی گفت‌وگو باشند:

- به نظر شما دخترک به کجا می‌رود؟
- این آدم‌ها در حال انجام چه کاری هستند؟
- آیا می‌توانید بلم دختر را میان کشتی‌ها و قایق‌های گوناگون پیدا کنید؟
- در هر کدام از جزیره‌ها چه اتفاقی دارد می‌افتد؟
- بعد از عبور از جزیره‌های گوناگون، چه تغییری در بلم دختر می‌بینید؟ چه چیزهایی به آن اضافه شده است؟
- اگر شما به جای دخترک بودید کدام جزیره را انتخاب می‌کردید؟ چرا؟
- ...

پس از بلندخوانی

گفت‌وگو:

- پس از بلندخوانی با کودکان درباره‌ی آرزوها و خواسته‌های‌شان گفت‌وگو کنید. باید به کودکان اجازه دهیم که کاملاً آزاد و رها باشند و نظرشان را بیان کنند. از کودکان بخواهید که از جزیره‌ی خود بگویند. می‌توانید با پرسش‌هایی مانند پرسش‌های زیر آن‌ها را به توصیف جزیره‌ی خود تشویق کنید:
- اگر یک جزیره‌ی شادی برای خود داشته باشید، دوست دارید چه کسانی و چه چیزهایی آن‌جا باشد؟
 - تصور کنید که شما هم در جست‌وجوی جزیره‌ی شادی سوار بلم‌تان شده‌اید و در دریاها سفر می‌کنید، جزیره‌ی شادی شما چه شکلی است؟
 - در گفت‌وگو با کودکان با گروه سنی بالاتر، می‌توان پرسش‌های زیر را هم مطرح کرد:
 - فکر می‌کنید در طول زندگی‌تان با چند جزیره روبه‌رو شده‌اید؟ آن جزیره‌ها چه بودند؟
 - شما از هر جزیره چه چیزی در بلم‌تان گذاشته‌اید؟

- به نظرتان زندگی دختر با «دیگری» چگونه بود؟ چرا «همیشه ماندن» فراتر از تاب دختر بود؟
- «فراتر از تاب» بودن یعنی چه؟
- تا به حال ما موضوعی روبه‌رو شده‌اید که فراتر از تاب‌تان باشد؟ در آن موقعیت چه کردید؟

فعالیت - جزیره‌ی شادی من

در این فعالیت هر کدام از کودکان جزیره‌ی شادی خود را به تصویر می‌کشند. این فعالیت که می‌توان آن را به چند شیوه اجرا کرد، کمک می‌کند تا کودکان آرزوها، رویاها و خواسته‌های خود را بیان کنند. همچنین مربی یا کتابدار تیزبین می‌تواند از این نقاشی‌ها به دغدغه‌ها یا مشکلات احتمالی کودکان پی ببرد.

روش اول:

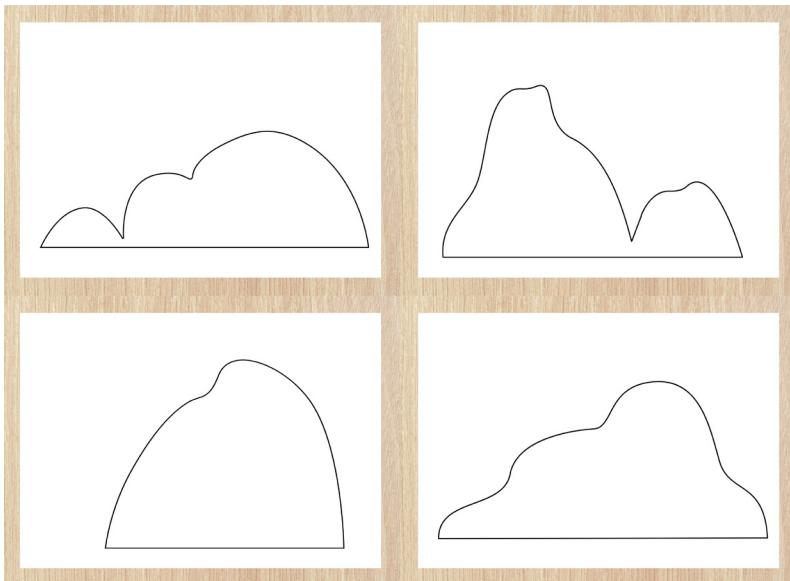
پس از بلندخوانی یک کاغذ آبی رنگ A^۳ را در اختیار کودکان دهید تا هرکدام جزیره خود را نقاشی یا کلاژ کنند.

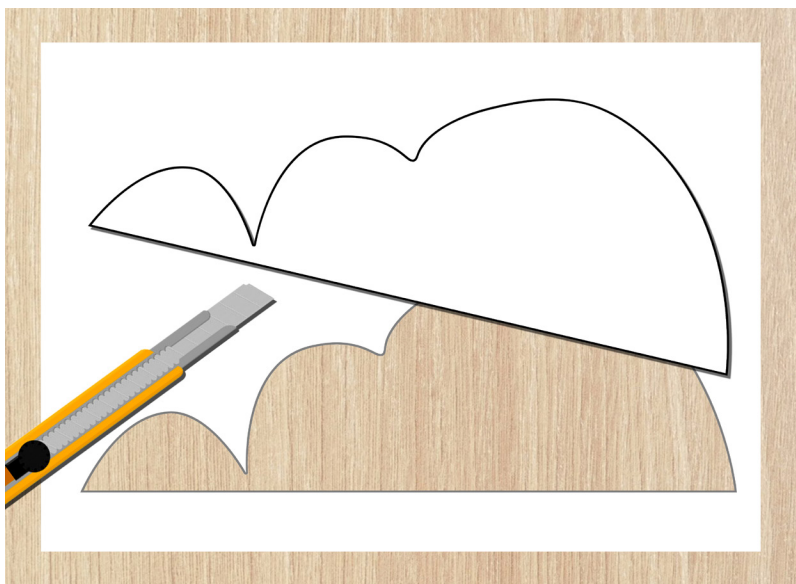
یادآوری: در مواردی که کودکان نمی‌دانند از کجا شروع کنند و چه چیزی را بکشند، می‌توانید به آنان در این کار یاری کنید. به طور مثال اگر کودکی نمی‌تواند یک گل را نقاشی کند از او بخواهیم که اسم گل را در نقاشی خود بنویسد. مهم این است که ما این امکان را به کودک بدهیم و فضایی ایجاد کنیم که دست به قلم ببرد و شروع کند.

روش دوم:

برگرفته از کارگاه ماریت تورن کویست، خالق کتاب، تهران، «خانه با من بخوان»، بهار ۱۳۹۷.

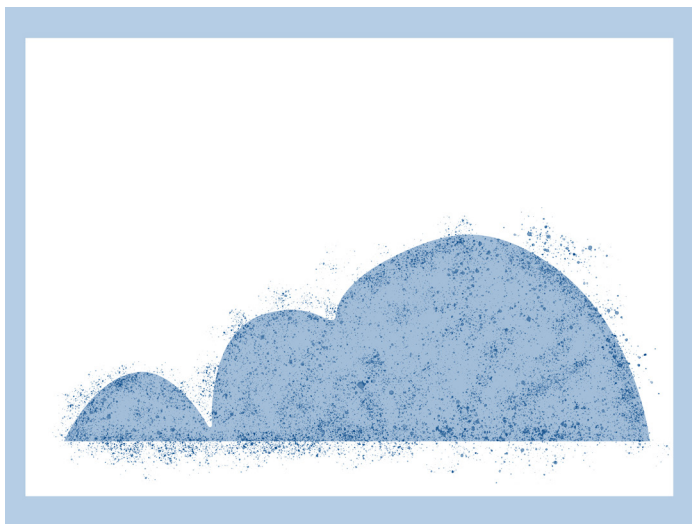
۱. پیش از هر چیز همانند شکل‌های زیر شابلون‌هایی از جزیره‌های گوناگون درست کنید. برای درست کردن شابلون روی مقوای A^۳ یک جزیره بکشید و با کاتر جزیره را دوربری کنید. توجه کنید که مهم این است که خط پایینی جزیره صاف باشد.

۲. به هر کدام از کودکان یک شابلون و یک کاغذ A۳ (ترجیحاً به رنگ آبی ملایم) بدهید. از آن‌ها بخواهید شابلون را روی کاغذ A۳ قرار دهند.

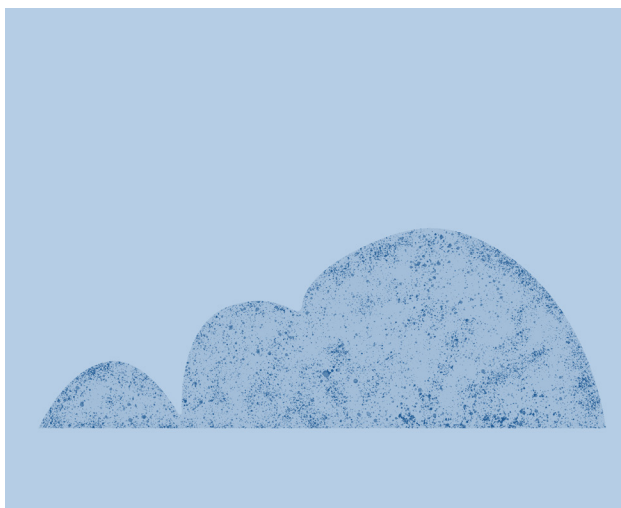
۳. سپس آنان را راهنمایی کنید تا با کمک وسایلی مانند برس، مسواک، توری یا صافی آشپزخانه، یا با دست، رنگ‌های دلخواه‌شان را روی جزیره بپاشند.

کارگاه ماریت تورن کوپست برای آموزشگران با من بخوان - تهران - بهار ۱۳۹۷

۴. سپس به آرامی شابلون را از روی کاغذ A۳ بردارید. اکنون یک جزیره خواهید داشت که حالتی محو دارد.

- اگر درست کردن این جزیره‌ها برای کودکان کوچک‌تر دشوار است، می‌توانید از قبل خودتان این مراحل را اجرا کنید و جزیره‌های آماده را در اختیار کودکان قرار دهید. همچنین برای ساده شدن کار می‌توانید روی یک کاغذ آبی‌رنگ با آب‌رنگ جزیره‌ها را نقاشی کنید. مهم این است که تصویر جزیره‌ها محو باشد تا کودکان بتوانند روی آن نقاشی کنند.

۵. اینک از کودکان بپرسید دوست دارند جزیره‌ی شادی آن‌ها چگونه باشد؟ از آن‌ها بخواهید که جزیره‌ی شادی خودشان را در این برگه‌ها نقاشی کنند.

کودکان را در نقاشی کاملاً آزاد بگذارید و چیزی را به آن‌ها تحمیل نکنید. ممکن است کودکی دوست داشته باشد که در جزیره‌اش فقط یک زمین بازی باشد یا فضاهایی را نقاشی کند که در واقعیت وجود ندارند.

۶. در پایان توضیح هر کدام از کودکان را در گوشه‌ای از نقاشی بنویسید.

این فعالیت را می‌توان به شکل گروهی و روی کاغذهای بزرگ نیز انجام داد. به گونه‌ای که چند کودک هم‌زمان جزیره‌های‌شان را روی یک مقوای بزرگ تصویرسازی کنند.

کارگاه ماریت تورن کویست برای کودکان در مناطق زلزله‌زده - ریجاب - کرمانشاه - بهار ۱۳۹۷

کارگاه ماریت تورن کویست برای کودکان در مناطق زلزله‌زده - سرپل‌ذهاب - کرمانشاه - بهار ۱۳۹۷

فعالیت - بلم‌های آرزو

برگرفته از تجربه‌ی ماریت تورن کویست با کودکان زاغه‌نشین در کشور ناپروبی - سال ۲۰۱۲.

پس از بلندخوانی کتاب، کاغذ یا پارچه‌ی سفید بلندی روی زمین پهن کنید و با کمک کودکان یک رودخانه بزرگ آبی‌رنگ روی آن بکشید.

یک برگه کاغذ A۴ در اختیار کودکان قرار دهید و از آن‌ها بخواهید روی این کاغذ بلم‌ها یا قایق‌های دل‌خواه خود نقاشی کنند. از کودکان بخواهید آرزوهای‌شان را روی قایق‌شان بنویسند یا نقاشی کنند. سپس دور این بلم‌ها را با قیچی ببرند و بر روی رودخانه قرار دهند.

این فعالیت می‌تواند یک یا چند هفته ادامه داشته باشد و کودکان به مرور بلم‌های آرزوی خود را روی این رودخانه بگذارند. قایق‌هایی برای آینده و همراه با آرزوهای‌شان.

فعالیت- شعرخوانی با مفهوم شادی

کودکان را تشویق کنید برای نشست بعدی یک شعر (شعر نو یا کلاسیک) با مفهوم شادی انتخاب کنند و در جمع بخوانند.

فعالیت- آشنایی با جزیره‌های ایران

از کودکان بخواهید در گروه‌های دو یا سه نفره، درباره‌ی جزیره‌های ایران تحقیق کنند، عکس‌هایی از جزایر ایران پیدا کنند و نتایج تحقیق خود را برای کلاس ارائه دهند. آن‌ها می‌توانند از نتیجه‌ی فعالیت‌های‌شان یک روزنامه‌دیواری درست کنند.

خوانشی دوباره برای واکاوی لایه‌های پنهان کتاب

«جزیره‌ی شادی داستان یک سفر است: دختری بلم‌سوار، رو به سوی افق و در جستجوی جزیره‌ی شادی پارو می‌زند. در نگاه نخست، این سفر همچون همه‌ی سفرها سفری بیرونی است، سفری برای دیدن مکانی نو و کشف ناشناخته‌های دنیای مادی، اما با اندکی تامل خواننده پی می‌برد که درونمایه‌ی اصلی داستان سیر و سفر درونی و شناخت فردی است...»

جمله‌های بالا از مجموعه نوشتارهایی با عنوان «سلسله تأملاتی درباره‌ی کتاب **جزیره‌ی شادی**» به قلم **یاشار هدایی** گزینش شده است که با هدف واکاوی عمیق‌تر کتاب «جزیره شادی»، به ویژه در پیوند متن با تصویر، در چهار بخش در سایت **کتابک** منتشر شده‌اند. این مجموعه نوشتارها به ترویج‌گران، مربیان و کتابداران کمک می‌کند که لایه‌های پنهان کتاب را کشف و در گفت‌وگو با کودکان به شکل غیرمستقیم از آن بهره ببرند.

به همه‌ی مربیان و کتابداران توصیه می‌کنیم که پیش از سهیم شدن این کتاب با کودکان این مقاله‌ها را در سایت کتابک، در لینک‌های زیر مطالعه کنند:

<https://ketabak.org/od62h>

<https://ketabak.org/t687d>

<https://ketabak.org/gf1jz>

<https://ketabak.org/kq481>

منابع:

- کتابک، سلسله تأملاتی درباره‌ی کتاب جزیره‌ی شادی، یاشار هدایی.
- کتابک، معرفی کتاب جزیره‌ی شادی، عادلہ خلیفی.
- ارزش‌های زندگی، ناصر و شهره یوسفی، انتشارات افق.

تدوین و تنظیم: گروه دستنامه‌های «با من بخوان»

همکاران این دستنامه:

ویکتوریا فاتحی، سپیده قلی‌پور، سارا یوسف‌پور، شیدا اکبری

